

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан розвитку господарських відносин в Україні вимагає від підприємств постійного прагнення до вдосконалення процесу управління фінансовими ресурсами як однієї з вагомих складових економічної безпеки. Фінансова безпека – захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки держави фінансовими ресурсами, здатність фінансової системи забезпечити ефективне функціонування економічної системи та стале економічне зростання. Запорукою успішного використання фінансових ресурсів виступає впровадження системи фінансового контролю, яка має забезпечити рівновагу та доцільність розвитку підприємства. На думку професора Гуцаленко Л. В. фінансовий контроль – комплексна і цілеспрямована фінансово-правова діяльність органів фінансового контролю або їх підрозділів чи представників, а також осіб, уповноважених здійснювати контроль, що базується на положеннях актів чинного законодавства. Він полягає у встановленні фактичного стану справ на підконтрольному об'єкті щодо його фінансово-господарської діяльності і спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів з метою ефективного соціально-економічного розвитку усіх суб'єктів фінансових правовідносин. Фінансовий контроль передбачає перевірку господарських і фінансових операцій щодо їх достовірності, законності, доцільності і ефективності [1, с. 6].

Контроль у широкому розумінні – це процес, який повинен забезпечити відповідність функціонування об'єкта управління прийнятним управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Її сутність контролю полягає у здійсненні цілеспрямованого впливу на об'єкти управління, який передбачає систематичний нагляд, спостереження за їх діяльністю для виявлення відхилень від встановлених норм, правил, вимог чи завдань у процесі їх виконання.

Державний фінансовий контроль – різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами державного фінансового контролю. Він полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються у суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України. Згідно Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» 1993, № 13:

Стаття 1. Орган державного фінансового контролю в Україні

Здійснення державного фінансового контролю забезпечує центральний орган виконавчої влади, уповноважений Кабінетом Міністрів України на реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю (далі - орган державного фінансового контролю). Державний фінансовий контроль забезпечується органом державного фінансового контролю через проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки закупівель та моніторингу закупівлі.[2]

На основі світового досвіду побудови системи фінансового контролю викладено наукові засади загальної теорії контролю та організаційно-методологічні основи державного фінансового контролю в умовах ринкової економіки. В результаті дослідження нових соціально-економічних явищ організацію контролю економічних систем розглянуто за допомогою системного підходу через взаємодію її складових: суб'єктів контролю, підконтрольних об'єктів та контрольних дій.

Кошти, що виділяються з бюджету України на утримання бюджетних установ повинні використовуватись ефективно і економно, за цільовим призначенням. Таке використання коштів у бюджетних установах в значній мірі залежить від управління фінансово-господарською діяльністю, яке ґрунтується на інформації державного фінансового контролю. В умовах фінансової кризи, в бюджетній системі відчутний дефіцит коштів. Фінансове забезпечення бюджетних закладів здійснюється у обмежених розмірах, що значно ускладнює їхнє функціонування.

Контроль за використанням фінансових ресурсів бюджетних установ здійснюють Рахункова палата, Державна фінансова інспекція України, Державна казначейська служба, центральні органи виконавчої влади та інші. Рахункова палата є постійно діючим органом фінансового контролю, правовий статус якого закріплено ст. 98 Конституції України та Законом України «Про Рахункову палату» від 11 липня 1996 р. №315/96-ВР із наступними змінами і доповненнями [3]. Вона має право контролювати місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, банки, кредитні установи, господарські товариства, страхові компанії, інші фінансові установи. Держфінінспекція України здійснює державний фінансовий контроль за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності у міністерствах та інших органах виконавчої влади, бюджетних установах і суб'єктах господарювання державного сектору економіки [4.].

Для удосконалення ефективності фінансового контролю варто залучати спеціалістів та експертів на будь-якій стадії її проведення. Рішення про залучення спеціалістів та експертів приймають голова контролюючого органу чи

його заступники за поданням працівника, відповідального за проведення перевірки. При проведенні перевірки застосовуються:

1) аналіз методів організації роботи об'єкта перевірки; 2) аналіз результатів роботи об'єкта перевірки; 3) аналіз конкретних фактів та ситуацій, виявлених на об'єкті перевірки; 4) аналіз усіх наявних даних; 5) огляд документів [5].

Серед методів підвищення ефективності системи внутрішнього контролю на сучасних підприємствах найбільш доцільними та дієвими є методи розподілу повноважень і відповідальності між працівниками, ротація кадрів, здійснення контролю за окремими напрямками підприємницької діяльності, удосконалення контролю при плануванні продажу, формування справи-дос'є на покупців і замовників, діагностика і прогнозування проблем [6].

З метою формування конкретних економічних проблем, які виникають на підприємствах, і започаткування реформ внутрішнього контролю в Україні, особливе значення має розробка методики організації внутрішнього контролю для підвищення рівня ефективності системи управління, забезпечення її гнучкості; розробка оптимальної моделі внутрішнього контрольного процесу; формування управлінської моделі; розподіл функцій посадових осіб.

Для посилення боротьби з нестачами і розкраданнями необхідно здійснювати внутрішньогосподарський контроль об'єднаними зусиллями всіх спеціалістів, керівників господарських підрозділів та бухгалтерських служб. При цьому особливе значення має щоденний контроль за переміщенням цінностей на окремих об'єктах підприємства.

Підвищення ефективності контролю полягає не лише в його своєчасності, але й повноті операцій і процесів, розробці внутрішніх стандартів контролю [7].

Таким чином, застосування наведених методів в практичній діяльності безсумнівно забезпечить перетворення контролю із формальної констатації фактів і результатів діяльності підприємства в дієвий і ефективний засіб ефективного управління ним, тобто сприятиме якісному вирішенню практичних завдань щодо динамічного розвитку підприємств та його економічного зростання.

Список використаної літератури:

1. Гуцаленко Л. В. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. В. Гуцаленко, В. А. Дерій, М. М. Коцупатрій — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 424 с.
2. Закон України Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>
3. Правові засади контролю за використанням бюджетних коштів, здійснюваного Рахунковою палатою України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/544>.
4. Указ Президента України «Про Положення про Державну фінансову інспекцію України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/499/2011>
5. Коваленко С. О. Підвищення фінансового контролю / С. О. Коваленко // Науково – технічний збірник. – 2011 р. – №98. – С. 216 – 220.
6. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія. – 7-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2010. – 263 с
7. Данильчук Ю.М. Внутрішній контроль на підприємствах України: сутність та шляхи вдосконалення / Ю. М. Данильчук // Економічні науки/10.Економіка підприємства. – 2011 р. – С. 85 – 88.